

TJEJER OCH CANNABIS

FRÅN RUS TILL HÄLSOKOST I LJUSET AV EN VÄXANDE INDUSTRI

RNS

**NARKOTIKAFRI
SKOLA**

TJEJER OCH CANNABIS

FRÅN RUS TILL HÅLSOKOST I LJUSET AV EN VÅXANDE INDUSTRI

VARFÖR DENNA RAPPORT?

Svenska ungdomar har en ganska låg konsumtion av alkohol, narkotika och tobak – inte minst i jämförelse med andra europeiska länder.

De senaste 20 åren har det skett en rejäl nedgång av konsumtionen av alkohol och tobak medan narkotika, där cannabis utgör den enskilt vanligaste substansen, legat ganska stabil. Den har inte minskat – som vi skulle önska – men inte heller ökat. Däremot är det tydligt att unga tjejers användning av olika substanser, både alkohol, narkotika, rökning och vejpning, idag ligger på en något högre nivå eller samma som killarnas.

I den här rapporten är det just tjejers användning av cannabis som står i fokus. Vi kommer att ge en lägesbild av hur konsumtionen ser ut och hur användningen och effekterna skiljer sig åt mellan killar och tjejer. Men vi kommer även att visa hur en framväxande global cannabisindustri bidrar till nya produkter och en mer proaktiv marknadsföring – och vad det kan leda till när det kommer till användning, normer och attityder kring cannabis.

VAD ÄR CANNABIS?

Frågan vad cannabis som drog är hade haft ett enklare svar för 20 år sedan än idag – och vi återkommer snart till varför.

Cannabis kommer från hampväxterna Cannabis Sativa eller Cannabis Indica. De innehåller hundratals cannabinoider, varav några är hallucinogena och rusgivande. De två främsta är THC (delta-9-tetra-hydro-cannabinol) och CBD (cannabidiol), där THC är den rusgivande av de två. Drogen cannabis framställs genom olika beredningar som hasch, marijuana eller cannabisolja.¹

Traditionellt har cannabis använts i flera tusen år, dels för att framställa rep och textilier, men även som medicinalväxt och som rusgivande drog. I Sverige blev dock cannabis som drog vanlig först i mitten av 1960-talet.

Att det blir allt svårare att svara på vad cannabis är och var gränsen ska gå för vad som ska klassas som narkotika och vad som ska vara lagligt eller olagligt beror på den snabba produktutveckling som skett de senaste åren. Cannabis kan förändras, förädlas och utgöra grund för syntetisk framställning av en bredd av produkter – från läkemedel till kosmetika eller ät-, rök- och drickbara produkter. Några av dem är rusgivande, andra marknadsförs och säljs med utlovade egenskaper kopplade till hälsa, skönhet och mående.

En annan skillnad är att potensen i dagens rusgivande cannabisprodukter är långt högre än vid den historiska användningen av cannabis för medicinskt bruk och rusmedel. Den är även mycket mer potent än när cannabis inkluderades i FN:s narkotikakonvention 1961. Den cannabis som röktes på Woodstock går inte att jämföra med den cannabis som säljs idag.

Att cannabis skulle vara en ”naturlig drog” och därmed anses mindre farlig stämmer därmed inte. Många av de produkter som säljs idag är förändrade och skapade av människor. Dessutom finns det ett flertal andra droger och läkemedel som har komponenter från växtriket, men ändå är giftiga eller farliga att förtära på fel sätt. Exempelvis morfin, som kommer från vallmoblomman eller kokain från kokaplantan.

Sammanfattning

Tidigare talade vi mest om hasch, som utvinns ur cannabisplantans kåda, och marijuana som består av torkade växtdelar – men idag används cannabis i många andra former och kan intas genom kapslar, vejpning, mat, dryck eller rökning. Utvecklingen har lett till att potensen i de rusgivande produkterna ökat. Nya produkter har också skapat en gråzon som gör det svårare att avgöra vad som ska vara lagligt och olagligt och som utmanar rådande lagstiftning i Sverige och internationellt.

TJEJERS CANNABISKONSUMTION

Sverige har en bra uppföljning av ungdomars användning av alkohol, narkotika, dopning, tobak och även spel om pengar. Det vi brukar förkorta ANDTS. Faktum är att vi har de längsta tidsserierna i världen på exempelvis alkohol- och narkotikaanvändning bland unga.

Undersökningarna genomförs av CAN, Centralförbundet för Alkohol- och Narkotikaupplysning. De följer även konsumtionen bland den vuxna befolkningen och gör analyser och fördjupningar kring orsaker och effekter av användningen av olika substanser.

Varje år genomför CAN en drogvaneundersökning bland elever i åk 9 samt i åk 2 på gymnasiet. Det gör att vi på nationell nivå kan följa utveckling och trender. Många kommuner kompletterar med egna, lokala drogvaneundersökningar – vilket är en god hjälp för att bygga upp ett strategiskt och effektivt förebyggande arbete. Om föräldrar, skola, fritid, socialtjänst och polis har en gemensam lägesbild av den lokala situationen ger det bättre förutsättningar att genomföra rätt insatser och följa upp om de lyckas.

Hur ser användningen ut?

Rapporten Skolelevs drogvanor (2023)² visar att ungdomars användning av alkohol och cigaretter sjunkit medan användningen av snus, vitt snus och vejpning (e-cigaretter) har ökat. Andelen som testat narkotika har legat på ungefär samma nivå de senaste 20 åren, men det har skett en liten ökning av användningen av sömn- eller lugnande medel som inte förskrivits av läkare.

Att lägga märke till

Det kan vara svårt att upptäcka att någon börjar använda cannabis och flera av de tecken som kan signalera användning av cannabis eller andra substanser kan också ha andra orsaker. Att följa upp och gå vidare med en oro är dock alltid viktigt.

Tecken på att en ung person börjar använda cannabis eller annan narkotika kan vara:³

- Att man skaffar nya kompisar
- Att man har skolfrånvaro eller att betygen sjunker
- Att man har problem med relationer till familj och omgivning
- Att man byter stil, klär sig annorlunda
- Att föräldrar eller skolpersonal hittar föremål och attribut som kan kopplas till cannabis eller annan narkotikaanvändning

Att ungdomar dricker mindre alkohol har inte inneburit någon ökning av cannabisanvändare, som ibland antyds i samhällsdebatten. Det är snarare så att de som redan använder cannabis har ökat sin konsumtion något, även om den ökningen har avstannat de senaste åren. Däremot sker konsumtionen vid fler tillfällen än förr. De niondeklassare som använt narkotika har i genomsnitt gjort det 15 gånger per år, jämfört med i snitt 10 gånger för 20 år sedan.

Cannabis är det vanligaste narkotiska preparatet och oftast får unga tag i det, eller annan narkotika, genom en kompis eller en partner. Näst vanligast är via en annan person, som en langare.

Av ungdomarna som tillfrågades i åk 9 (2023) var det 6,4 procent av tjejerna som hade testat cannabis (5,3 procent av killarna) och i gymnasiets åk 2 var motsvarande siffra 13,6 procent (14,3 procent bland killarna). Andelen som använde ofta, minst en gång per månad, var 2–3 procent.

CAN har även följt vilka risker unga förknippar med användningen av olika preparat, vilket visar att allt färre unga tror att det ”medför stor fysisk eller psykisk skaderisk att prova cannabis 1–2 gånger”. Tjejer ser dock fortfarande något högre risker och problem med cannabis än vad killar gör. Däremot kan man inte se att den förändrade uppfattningen har lett till att fler har testat cannabis och de flesta unga vill fortfarande att cannabis ska vara olagligt.

Idag är det en något högre andel tjejer än killar som använt alkohol, cigaretter, vejpap, använt narkotikaklassade läkemedel utan läkares förskrivning eller testat så kallade nya psykoaktiva substanser. När det gäller narkotika är konsumtionen nästan på samma nivå oavsett kön. Det är bara snusning och i spel om pengar som killarna har en klart högre användning än tjejerna.

Bland vuxna är det dock fler män än kvinnor som använder cannabis och bland unga vuxna (16–34 år) uppgav 2022 cirka 8 procent av männen och 5 procent av kvinnorna att de använt cannabis minst en gång under det senaste året.⁴

Det finns studier som visar att användning av en substans kan påverka om och hur man använder andra substanser. En litteraturoversikt från 2023 visar exempelvis att de ungdomar som vejpap har fem gånger högre

risk att använda cannabis och sju gånger högre risk att använda alkohol i jämförelse med ungdomar som aldrig vejpap.⁵ Liknande resultat syns i lokala drogvaneundersökningar, där det är tydligt att de ungdomar som testat narkotika först använt cigaretter och/eller vejpap.

Att narkotikakonsumtionen bland unga inte minskat är problematiskt, men samtidigt har Sverige en låg konsumtion i jämförelse med många andra länder i Europa. Ibland får vi känslan av – och hör människor uttala sig i media om – att droganvändningen bara ökar och att nästan alla har testat cannabis. Det brukar kallas för ett majoritetsmissförstånd. Det vill säga, man tror att de flesta har provat något, trots att det inte stämmer. De flesta ungdomar har inte testat narkotika. De flesta ungdomar i åk 9 har inte ens druckit alkohol. Det är ett budskap som kan stärka ungdomar att avstå, utifrån vetskapen att de inte är ensamma i sitt beslut.

Även bland vuxna råder ibland majoritetsmissförstånd kring cannabisanvändning. Enligt Folkhälsomyndighetens årliga rapport om den svenska narkotikasituationen är det drygt 3 procent av den vuxna befolkningen som använt cannabis det senaste året. Inkluderar vi all narkotikaanvändning är siffran 9 procent.

Sammanfattning

Ungas narkotikaanvändning i Sverige är lägre än i många andra europeiska länder och har legat på ungefär samma nivå de senaste 20 åren. Killar och tjejer i högstadiet och gymnasiet har ungefär lika stor användning av narkotika. Den vanligaste narkotiska substansen är cannabis.

Att fundera på

- Vad tror du att det beror på att det skett en förändring av ungas syn på riskerna med cannabis?
- Hur tycker du att resultatet av CAN:s undersökning överensstämmer med den bild du har av ungas narkotikaanvändning. Ser det ut som du trodde? (Tänk på att siffrorna från CAN visar snittet för hela landet.)
- Vad styr vår bild av situationen? Hur påverkar faktorer som var i landet vi bor eller budskap vi får genom media eller sociala kanaler?
- I Sverige är användandet av cannabis relativt lågt i jämförelse med andra länder i Europa. Vad tror du att det beror på?

KONSEKVENSER AV ANVÄNDNINGEN

Nu har vi tittat på hur statistiken ser ut kring tjejers och killars användning av cannabis och andra substanser, men vad händer vid cannabisanvändning och finns det skillnader mellan tjejer och killar?

Vad händer i kroppen?

Vad som händer i kroppen när vi använder cannabis kan variera något beroende på om cannabisen röks, äts eller dricks.

Om man röker cannabis är ruset oftast mest intensivt efter cirka 15-30 minuter för att därefter sakta avta. Den som rökt kan först känna sig avslappnad, glad och fnittrig för att sedan övergå till att bli mer lugn eller känna sig kreativ. En del kan också uppleva sig bli mer inåtvänd eller känna sig deprimerad.⁶ Om man äter cannabis genom exempelvis cannabisgodis kan det ta längre tid innan ruset kommer.

Synliga tecken på att någon använt cannabis kan till exempel vara att de får röda ögon, att de pratar mycket, att de blir hungriga eller sugna på sötsaker som godis och att de får muntorrhet. Cannabisen gör också så att pulsen går upp, vilket kan leda till hjärtklappning. Bland tjejer och kvinnor visar forskning att suget efter mat och godis kan vara mindre och att användningen snarare kan leda till illamående och aptitlöshet.⁷

Cannabis är en fettlöslig drog, till skillnad från exempelvis alkohol. Det gör att den lagras i fettvävnaden och kan utsöndras under flera veckor efter att man använt den.⁸

Vår hjärna utvecklas ända upp i 25-årsåldern och under den tiden är vi extra känsliga för påverkan av substanser. Cannabis kan ge både akuta och långsiktiga skadeverkningar och risken är större ju yngre man är och ju mer och ofta man använder. Ett exempel är att cannabis kan påverka våra kognitiva förmågor, som vårt minne eller möjlighet att planera. Den kan även öka risken för akut panikångest och psykos. Andelen som utvecklar ett beroende är också högre bland dem som började sin cannabisanvändning i tidig ålder.⁹

De senaste 30 åren har sambanden mellan cannabisanvändning och psykiska problem ökat. En orsak kan vara att halten av THC ökat under samma period och därmed kan leda till större påverkan och skadeverkningar.¹⁰

Påverkar konsumtionen tjejer på andra sätt?

När vi talar om skillnader mellan tjejers och killars – eller kvinnors och mäns användning – behöver vi ta hänsyn till om det är kopplat till kön eller genus. Till skillnad från kön, som är biologiskt betingat, är genus socialt och kulturellt konstruerat och beskriver de föreställningar, normer och förväntningar som finns kring könsroller och identitet. Vad som anses ingå och vara accepterat i den maskulina eller feminina identiteten kan förändras över tid och skilja sig mellan olika kulturer och grupper.

Både kön och genus kan påverka substansanvändning, som cannabis. Vårt biologiska kön kan påverka hur substansen tas upp av kroppen, vilken effekt den får och även hur vi svarar på behandling. Föreställningar kring hur vi bör vara och agera utifrån könstillhörighet kan påverka om, hur och när vi använder en substans – och hur vi tar emot budskap och marknadsföring.¹¹

Ett flertal studier, däribland två svenska, visar att det är vanligare att de som börjar använda cannabis redan i tonåren utvecklar depression, men även ångest och självmordstankar – där de sistnämnda är extra tydliga kopplat till kvinnors användning.^{12 13 14}

Det finns även ett flertal studier som pekar på att tiden mellan att börja använda cannabis och att utveckla ett substansberoende är kortare hos kvinnor än hos män.^{15 16} Samma mönster finns för annan droganvändning och kallas för en teleskopeffekt.

Sedan början av 2010-talet har antalet personer som vårdas för cannabisdiagnoser i Sverige ökat med mer än 30 procent och den största ökningen står kvinnor för. Det behöver inte betyda att fler personer – och fler kvinnor – använder cannabis än tidigare utan kan bero på att vården blir bättre på att ställa diagnoser och att fler människor väljer att söka behandling.¹⁷

Både män och kvinnor som använder cannabis upplever en försämrad livskvalitet, men den är sämre hos kvinnor än män. Kvinnor upplever också större stigma, vilket kan vara kopplat till föreställningar om vad som är accepterat för kvinnor.¹⁸ Risken är att vi inte vill se tjejer och kvinnor som användare för att det inte passar in i bilden av femininet och att vi därför missar att fånga upp dem som använder eller till och med är inblandade i försäljning av narkotika.¹⁹

Det finns även skillnader i val av produkter. I de områden i Nordamerika som legaliserat cannabis ser man att tjejer i högre utsträckning använder ätbara cannabisprodukter, vilket kan spegla normer och acceptans för användning. En anledning sägs vara att produkterna är

Pixabay, Ohurtsov

mer diskreta än om man röker cannabis.²⁰ Samtidigt vet vi att de ätbara produkterna är lättare att överdosera. Det tar längre tid innan ett rus uppstår än vid rökning och risken är att man äter mer, då man inte upplever att ”det händer något”, vilket kan leda till förgiftning. Dessutom ökar risken för att man oavsiktligt får i sig cannabis när produkterna utformas på samma sätt som vanliga livsmedel.

Påverkan på livet i stort

Som andra droger sätter cannabis igång hjärnans belöningssystem. Ett system som annars kan aktiveras av god mat, musik, dans, idrott, kärlek, vänskap eller andra saker som gör oss glada. Men drogerna aktiverar

Östrogen och dopamin

Kvinnor svarar starkare på beroendeframkallande droger. Det beror på att hormonet östrogen förstärker frisättande av signalsubstansen dopamin, som är en viktig del i vårt belöningssystem. Om man tillför substanser som verkar på de cannabinoida receptorerna, vilket cannabis gör, kan det öka dopaminets effekt och skapa ett större rus. Det kan i sin tur leda till en snabbare ökning av användningen och en snabbare utveckling av beroende hos kvinnor.

systemet starkare och lurar kroppen att användandet är något bra. Till slut flyttas vårt fokus till att jaga drogenas belöningar i stället för de naturliga. Det kan påverka hela livet och vardagen för den som använder drogen, men även för familj och vänner.²¹

Många av de ungdomar som får en cannabisdiagnos har även andra diagnoser kopplat till neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och psykisk ohälsa.²² Samma grupp, det vill säga ungdomar med psykisk ohälsa, har också en högre grad av annan problematik, som skolfrånvaro, uttryck för att inte vara nöjda med sig själva eller oro för familjens ekonomiska situation. Det är därmed viktigt att fånga upp dessa ungdomar i ett tidigt stadium.²³ Cannabis är – precis som andra rusgivande substanser – inte vägen att lösa underliggande problem, även om det för stunden kan kännas som en väg ut ur ett dåligt mående.

Även bland unga som inte har psykisk ohälsa är sambanden tydliga mellan regelbunden cannabisanvändning och påverkan på relationer, utbildning och arbete. En stor metastudie²⁴ som sammanfattar 63 tidigare studier och närmare en halv miljon individer visar att cannabisanvändning under tonåren och bland unga vuxna kan kopplas till en ökad skolfrånvaro och avhopp från skolan, men även sämre betyg och lägre chans att klara examen på gymnasial och eftergymnasial nivå.

NÄR CANNABISEN NÄSTLAR SIG IN I LIVET

Mattias Gullberg är socionom, legitimerad psykoterapeut och handledare i psykosocialt arbete i Göteborg. För några år sedan skrev han rapporten *Tjejer och cannabis – eller en oväntat lång semester*²⁵, som byggde på djupintervjuer med 11 unga tjejer som regelbundet använde cannabis.

I en intervju i Narkopodden²⁶ berättar Mattias hur tjejerna som ingick i studien började med cannabis och varför de valde att fortsätta. För de flesta av dem var det en kombination av att de upplevde att livet blev roligare och samtidigt använde cannabis för att reglera ångest och oro.

– Tjejererna drevs av en önskan om att få kontroll, säger Mattias. Att få makt över sina liv. De hade ett eget driv under processen där de själva har sökt upp drogen, velat röka och bestämt sig för att fortsätta.

Att det kan finnas flera skäl till varför tjejer börjar att använda cannabis är viktigt att förstå för att kunna hjälpa dem att komma ur ett beroende.

Tidiga tecken på att en ung person börjar använda cannabis eller annan narkotika kan vara att de sociala relationerna förändras. Man kanske skaffar sig nya vänner, relationen till föräldrar och familj påverkas och skolresultaten försämras.

– Det är ofta här som föräldrar missar vad deras barn håller på med, säger Mattias. Man tolkar det istället som en vanlig tonårsutveckling.

När man har en frekvent användning av cannabis får man svårare med sociala sammanhang och långsamt blir drogen en del av ens livsberättelse, beskriver Mattias. Det är en komplex drog som nästlar sig in och blir en del av personens liv.

Tjejerna i studien bröt med drogerna i samband med att de gick från ungdomstid till att bli vuxna. Ett beslut som inte alla klarar av att ta eller genomföra. För tjejerna som Mattias intervjuade handlade det om att de hamnade i olika former av kriser. De blev sjuka, åkte fast eller upplevde att de inte klarade de åtaganden och ansvar som krävs som vuxen. De kunde inte hantera vardagen kognitivt och känslomässigt och den insikten blev en drivkraft att försöka sluta.

– Men att sluta är en lång process, säger Mattias. Först ska man vilja börja sluta och sedan ska man sluta. Det tar lång tid och är en komplex process, där man behöver olika former av hjälp.

Mattias lyfter vikten av att inte behandla tjejerna utifrån vad vi tror att de behöver för att de är tjejer, utan för de problem de faktiskt har. Vi bär på normer om hur tjejer är och de kan stå vägen för att både upptäcka, förstå och hjälpa.

Vissa av tjejerna lider av psykisk ohälsa eller har en psykiatrisk diagnos, men långt ifrån alla. En del av dem säljer själva droger för att finansiera sin användning och andra hamnar i utsatta situationer kopplat till både kriminalitet, våld och sexuell utsatthet. Tjejererna kan helt enkelt vara både offer och drivande aktörer samtidigt och det är därmed viktigt att skapa sig en helhetsbild av hur deras situation ser ut.

– Den berättelsen som finns i dag om att cannabis inte är farligt eller inte är en tung drog gör ju också att man inte förstår varför man mår så dåligt, säger Mattias. Det är svårt att handskas med när man ska sluta. Det är viktigt att förstå att cannabis är svårt och besvärligt på ett mer ”under ytan sätt”.

THC, "MEDICINSK CANNABIS" OCH CBD – VAD ÄR VAD?

Som vi lyft tidigare är cannabis ett samlingsnamn för en bredd av olika produkter. Somliga lagliga, andra olagliga och däremellan en gråzon, där lagstiftningen är oklar eller kan skilja sig åt mellan olika länder. Att säga vad som är lagligt eller inte – och skadligt eller inte – är därmed inte helt enkelt och kan vara en utmaning i kommunikationen med ungdomar.

I den följande delen av rapporten ska vi titta närmare på cannabis som narkotika, som "medicin" och på cannabisbaserade produkter. Både utifrån hur de används för att nå olika målgrupper, för politisk påverkan och i vinstsyfte – men även hur den svenska lagstiftningen ser ut.

THC är den främsta rusgivande cannabinoiden i cannabis och produkter med THC räknas generellt som narkotika. Dock kan en låg THC-halt finnas även i de plantor som används för odling av jordbrukshampa, med syfte att tillverka rep, textilier och liknande produkter. I de plantor som är godkända av EU att odla får THC-halten vara max 0,3 procent.

Det finns även rena **CBD-produkter** och dessa är inte klassade som narkotika. Studier visar dock att många av produkterna innehåller mer eller mindre THC, trots att det inte finns med på innehållsförteckningen. Även om CBD inte är narkotika finns det ändå begränsningar för hur CBD-produkter får säljas och för vilka ändamål.

Det pågår också forskning kring cannabis. Både kring skadeverkningar – men också om möjligheter att använda cannabinoider i läkemedel. Redan idag finns två cannabinoidbaserade läkemedel som är godkända av Läkemedelsverket; Sativex, en munspray som används för att lindra symptom vid MS och Epidyolex som kan minska svår barnpilepsi. Läkemedelsverket kan även ge licens för utskrivning av icke-godkända cannabispreparat, som Bediol.

Så, betyder det att vi har så kallad "medicinsk cannabis" i Sverige? Ja, om vi talar om godkända läkemedel så stämmer det, men begreppet "medicinsk cannabis" har kommit att stå för en bredare definition än så, där allt från nämnda läkemedel till att röka cannabis kan inkluderas. Genom att inte skilja mellan läkemedel och cannabis för rökning eller andra cannabisprodukter kopplas cannabis i stort till medicinska effekter och hälsa. Ett mer korrekt sätt skulle därför vara att beskriva preparaten som cannabinoidbaserade läkemedel – om det är läkemedel man avser.

I USA har CBD-produkter och "medicinsk cannabis" varit vägar in för både nya målgrupper och för ny lagstiftning. Ofta har en legalisering av "medicinsk cannabis" varit första steget på väg mot en legalisering för så kallat "rekreations-" eller "nöjesbruk". Legalisering av "medicinsk cannabis" har dock varit resultat av folkomröstningar och politiska beslut, inte av läkemedelsmyndigheters godkännande.

Att fundera på

- Det talas aldrig om "medicinsk opiumvallmo" eller "medicinsk koka" – varför tror du att begreppet "medicinsk cannabis" blivit så stort?

EN CANNABISINDUSTRI MED UNGA OCH KVINNOR I FOKUS

Att vi idag möts av en bredd av cannabisprodukter, som även letat sig till Europa och Sverige eller kan ses i reklam och produktplacering i sociala medier, filmer och teveserier beror till stor del på att vi har en legal cannabismarknad i bland annat Kanada och ett antal delstater i USA. Det finns även länder i Europa som legaliserat cannabis till viss del eller som genomför pilotprojekt inför en eventuell legalisering.

I USA var Washington och Colorado först ut med legalisering av cannabis 2012. Det är fortfarande svårt att dra slutsatser om vilka långsiktiga konsekvenser det leder till, men tydligt är att det med legalisering följer en ökad konsumtion och med det större skadeverkningar. En anledning är den växande cannabisindustrin, som genom stora satsningar på produktutveckling och marknadsföring når nya målgrupper – inte minst unga kvinnor.

Gamla strategier i ny förpackning

Att cannabisindustrin har ett stort fokus på kvinnor är kanske inte så konstigt. Ska industrin nå fler konsumenter behöver de nå dem som inte är användare idag – och då finns potential att utöka marknaden bland kvinnor. Strategin är inte ny. Vi känner igen den från andra beroendeindustrier, som alkohol- och inte minst tobaksindustrin.

Hur kvinnor använts i tobaksreklam finns väl dokumenterat. Tobaksindustrin har i över ett sekel kopplat ihop kvinnor med teman som skönhet, mode och frihet. Ibland för att attrahera manliga konsumenter och i andra fall för att nå kvinnor direkt.²⁷

Philip Morris. Born Gentle New Philip Morris...gentle for modern taste. 1956. Richard W. Pollay Cigarette Ads Collection. Unknown.

I flera år erbjöd Philip Morris kampanjer för sina Virginia Slims-cigarett, inklusive "V wear"-kataloger med blusar, kappor, halsdukar och accessoarer i utbyte mot att köpa paket med Virginia Slims-cigarett. 2008 introducerade de sina miniförpackningar "Super Slims Ultra Lights" – som såldes i eleganta och kompakta förpackningar, ungefär hälften så stora som ett vanligt cigarettpaket. Idag hittar vi liknande paket för vejpning av både nikotin och cannabis och som kan jämföras med förpackningen för ett läppstift eller en mascara och får plats i fickan.

Det finns också många exempel på tobaksreklam som porträtterat mammor och barn. Ett bland flera är den kampanj som Philip Morris lanserade 1956, med en kvinna som bär ett nyfött barn på armen, där cigaretterna liknades vid barnets mildhet.

En kvinna med ett barn, en mamma, har ett starkt symbolvärde. Hon står för trygghet, för medvetenhet och för kloka val för sig och sin familj. Kan man attrahera mammor och få dem att känna att produkten är säker för deras och barnens hälsa har man kanske vunnit alla konsumentgrupper.

Med facit i hand, när vi vet hur tobaksrökning bidragit och fortfarande bidrar till ohälsa genom både direkt

och passiv rökning, är det svårt att förstå hur den typen av reklam kunde kavlas ut och publiceras på billboards och i veckotidningar. Idag vet vi bättre och med en internationell tobakskonvention möter vi inte längre de tidigare reklamannonserna för cigaretter, även om marknadsföring för olika tobaksprodukter fortsätter att ske på andra sätt. Ett exempel är det vita snuset, som genom reklam i sociala medier och utformning av förpackningar attraherar ungdomar och inte minst unga tjejer – och som bidragit till en historiskt hög användning.²⁸

Men trots våra lärdomar från tobaksrökning verkar historien återupprepa sig när det kommer till cannabis. Den marknadsföring av cannabis som idag sker gentemot kvinnor skiljer sig inte så mycket från den tidigare tobaksreklam. En sökning på nätet ger snabbt många exempel på produkter, artiklar och reklam med kvinnor och inte minst mammor. Här får vi listor på hur cannabis gör oss till en bättre förälder, tips på bästa cannabisrelaterade produkterna att ge mamma på Mors Dag eller reklam för hur hemleveransen av "weed" räddar småbarnsmamman från trötthet och utmattnings när barnen leker och stöjar.

Från rus till hälsa

Konsumentundersökningar bland kvinnor i delstater i USA där cannabis är legaliserat visar att orsakerna bakom kvinnors cannabisanvändning kan skilja sig åt från dem bland män. Mönstret liknar de för tobaksanvändning, där forskning visar att tjejer och kvinnor oftare väljer att röka som ett sätt att hantera negativa känslor, till skillnad från män som oftare röker för att intensifiera positiva känslor.²⁹

Undersökningarna bland konsumenter beskriver viktminskning och smärtlindring som två anledningar till kvinnors cannabisanvändning, liksom att dämpa ångest, depression och trötthet³⁰, men även cancer, anorexia och posttraumatisk stress³¹. Detta matchas sedan av cannabisindustrins produkter och marknadsföring. Det finns ett flertal artiklar riktade till industrin själva med tips på hur de kan arbeta mer strategiskt för att nå kvinnor som målgrupp. Där lyfts hur kopplingen till hälsa, skönhet och välbefinnande kan vara en väg att nå yngre kvinnor. De beskriver också hur kvinnor är medvetna konsumenter och varför förpackningar och marknadsföring behöver spegla detta. Utformningen ska helt enkelt kommunicera kvalitet och förtroende. Man ska känna att man kan lita på innehållet.

Brightfield Group är ett amerikanskt företag som genomför marknadsundersökningar kring cannabis. I en artikel i NBC News är deras VD Bethany Gomez tydlig med hur företaget ser utvecklingen på cannabismark-

naden: "The future of cannabis is female." (...) "Shifting public attitudes and increasingly sophisticated design and packaging are helping drive the trend. (...) "It's more acceptable, more compact and packaged in a way that's more feminine."³²

I samma artikel beskrivs några av de cannabisföretag som utvecklar produkter för just kvinnor. Ett exempel är "the dried green bud that is evaporated and inhaled, in a black plastic jar with a shimmering label, similar to a beauty or hair product, and can fit into a purse or gym bag"³³

Studier från områden där cannabisanvändning är legal visar också att många kvinnor inte börjar med att röka cannabis, utan med produkter som är för utvärtes bruk eller så kallade tinkturer. Det betyder att cannabisen kommer smygande in genom kosmetika och skönhetsprodukter som får sin plats i badrumsskåpet, på sängbordet, i handväskan, bland vänner och på produkter som kläder eller inredning. När vi har det i vår egen vardag – på oss eller i våra hem – blir det en del av vår identitet och vi blir själva marknadsförare.

Idag finns en uppsjö av böcker och artiklar som beskriver varför cannabis är bra för kvinnor. Som artikeln "9 reasons why weed is made for women" som publicerades i en amerikansk studenttidning³⁴ eller boken "A Woman's Guide to Cannabis: Using Marijuana to Feel Better, Look Better, Sleep Better – and Get High Like a Lady"³⁵. Här utlovas cannabis som mirakelmedicin för det mesta – från PMS-besvär till bättre sex, viktminskning, förbättrad sömn, lindrande av graviditetssymptom, att förebygga eller behandla cancer eller bara njuta mer av livet.

Men fokus på kvinnor och cannabis handlar inte bara om nya konsumenter, utan också om att lyfta cannabisindustrin som en karriärmöjlighet för kvinnor. Och med kvinnliga entreprenörer ökar också kunskapen om hur man når andra kvinnor.

Konsekvenser av marknadsföringen

I New York öppnade de första legala cannabisbutikerna i december 2022. I en artikel i PBS News³⁶ beskrivs hur chefen för statens förvaltning av cannabisfrågor vid invigningen stolt lyfte en burk med cannabisgodis med vattenmelonsmak inför publiken. I butiken var hyllorna fyllda av produkter med smak av ananas, grapefrukt och "flingor med mjölk", med namn som "mad mango" och "peach dream".

Katherine Keyes, som är professor i epidemiologi vid Columbia University, beskriver i artikeln hur man inom folkhälsopolitiken och forskarvärlden ständigt försöker

komma i kapp en cannabisindustri och marknad som hela tiden expanderar och utvecklas. "Vi borde lära oss av nikotinprodukterna, säger hon, och jag förespråkar verkligen att vi borde ha samma oro för cannabisprodukterna och hur de tilltalar ungdomar." (...) "Om du går genom en cannabisbutik idag är det nästan absurt hur ungdomsorienterade många av förpackningarna är".

Ett antal stater i USA har förbjudit smaksatta nikotin-vapes, men det förbudet gäller inte cannabis. Linda Richter, som företräder Partnership to end addiction, menar att granskningen av tobaksindustrin finns på plats, men att den är "mycket, mycket liten när det gäller regler, förordningar, granskning och begränsningar av cannabisindustrin".

En amerikansk studie³⁷ har undersökt sambanden mellan exponering för marknadsföring av cannabis och konsumtion. Studien genomfördes i en av de delstater som legaliserat cannabis och där reklam är tillåten. Ungdomarna som deltog i studien var minderåriga, 15–19 år, och därmed en målgrupp som inte får köpa eller använda cannabisprodukter.

Resultatet visade att utomhusreklam med skyltar och billboards hade större påverkan på konsumtionen än marknadsföring i sociala medier. Störst påverkan syntes bland de ungdomar som ägde olika "merchandise", produkter, med symboler och märken kopplade till cannabis.

Slutsatsen var att marknadsföring kan öka i vilken utsträckning ungdomar anser att en produkt är en del av deras identitet. Och ju mer unga ser cannabis som en viktig del av deras självbild eller identitet, desto mer sannolikt är att de använder cannabis och i högre frekvens och mängd.

En tidigare studie³⁸ visade även på ett samband mellan en ökad användning av cannabis och exponering av marknadsföring i sociala medier. Inte minst då den leder till att unga själva interagerar och sprider budskapen.

Att fundera på

- De senaste decennierna har vi lärt oss mycket om tobakens skadeverkningar och har lyckats minska konsumtionen och skadorna globalt. Vad kan vi lära av dessa erfarenheter när det kommer till cannabis?

EN SVENSK CANNABISINDUSTRI

I Sverige är användning och försäljning av cannabis förbjuden och vi väljer också att, liksom de flesta länder i världen, följa FN:s narkotikakonvention. Men det finns starka påtryckningar för en liberalisering av lagstiftningen även här. En stark cannabisindustri i Nordamerika ser Europa som en möjlig marknad att expandera till och man banar väg genom politiskt påverkansarbete och investeringar inom de europeiska ländernas lagliga ramar. Det kan handla om odlingar för ”medicinsk cannabis” eller försäljning av CBD-produkter. Här finns även svenska företag som etablerat sig på cannabismarknaden för att både utveckla och sälja produkter – och flera av dem är tydliga med att de önskar en legalisering av cannabis.

De svenska företagen finns i vårdsektorn, men även inom hälsokost och skönhet. Här är kvinnor och unga kvinnor en viktig målgrupp för det som brukar kallas för ”cannabeauty”.

Ett av de svenska företag som arbetar med skönhetsprodukter med CBD är Mantle. De har varit duktiga på att marknadsföra sina produkter genom både traditionella kanaler, sociala medier och samarbeten med olika influencers. Utöver att många av deras produkter innehåller CBD kopplar de också produkter och varumärke till cannabis i stort.

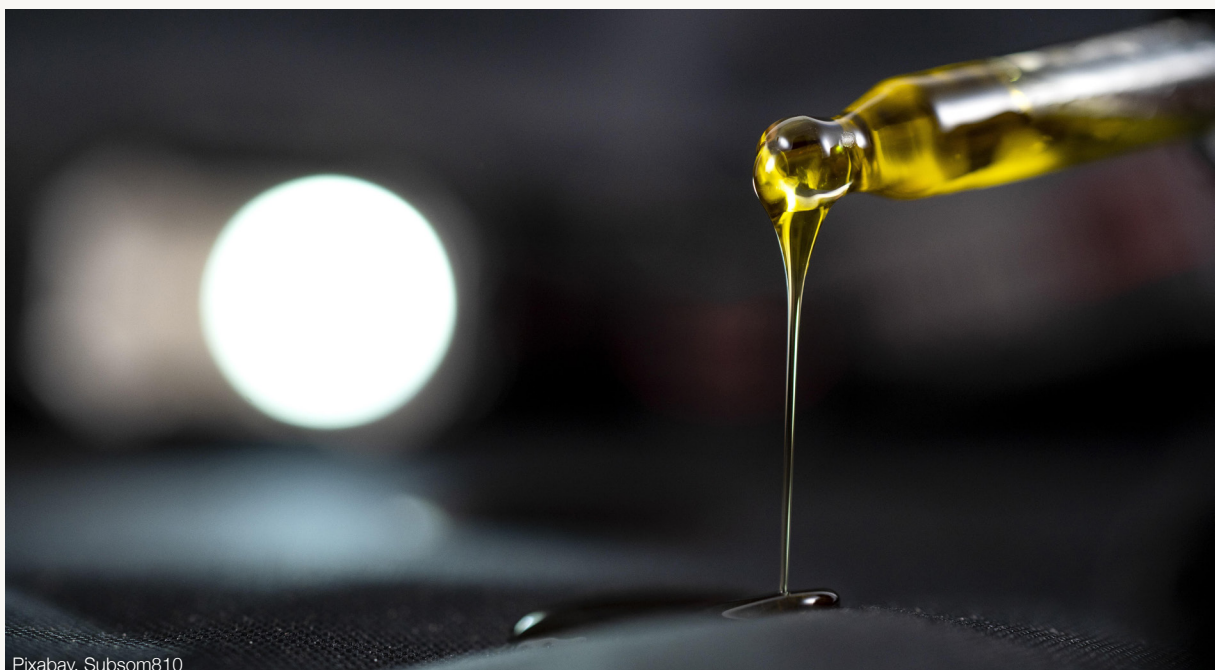
2022 lanserade de exempelvis en ny hudvårdsserie med rubriken ”Cannabeauty goes cannabody”. Lanseringen skedde den 20 april på ”the weed day” eller ”420” – det

vill säga dagen för den globala legaliseringsrörelsen. Andra år har de lyft kampanjer under beskrivningar som ”celebrate 420, enjoy a CBD-mocktail and wear something green”³⁹. På deras hemsida finns produkter som ”The high road hand lotion”, men även mer identitetsskapande varor, ”merchandise”, som kepsar med texten ”High life” eller doftljuset ”The High Road Scented Candle” som är stöpt i en keramikkruka gjord av konstnären Kakan Hermansson. Doftljuset beskrivs med texten ”The High Road får känslor av passion, elegans och uppror utrymme via lustfyllda noter från fikonlöv, salvia, hampa och amber som försätter dig i en sinnesstämning du aldrig vill komma ned ifrån.”

Försäljning av CBD-produkter i Sverige sker även genom fysiska och nätbaserade butiker med inriktning på hälsokost och kosttillskott, som Nordic MedCan eller Naturecan. Här säljs kapslar, ”gummies” och oljor som sägs hjälpa mot allt från oro och sömnbesvär till viktminskning⁴⁰. Flera av butikerna har kvinnor i sin marknadsföring som visar hur man kan använda CBD för att exempelvis reglera sin vikt.

Att fundera på

- Trots att evidensen för positiva effekter av CBD är svag och forskningsläget är oklart vad gäller biverkningar, satsas det stort på CBD i produkter som hälsokost och kosmetika. Vad tror du att det beror på?

SÅ VAD SÄGER LAGEN?

Då många nya produkter kommit på marknaden och företag tänjt på de lagliga gränserna har rådande lagstiftning inte varit tillräcklig. Ett flertal utredningar har därför genomförts, både i Sverige och på EU-nivå.

Att odla jordbrukshampa med EU-godkända sorter med låg THC-halt är lagligt. De senaste åren har dock hampan odlats för fler användningsområden än de som var intentionen med lagstiftningen, det vill säga rep, textilier eller byggnadsmaterial. Här pågår därför en översyn av lagstiftningen.

Vad gäller CBD-oljor har Läkemedelsverket tagit beslut om att de inte får säljas för invärtes bruk, det vill säga för att sväljas eller inhaleras. Detta eftersom oljorna ofta säljs utifrån att de ska ha medicinska egenskaper och att de därmed klassas som läkemedel. Eftersom de inte är godkända läkemedel i Sverige får de heller inte säljas. Trots detta finns många företag och svenska hemsidor som marknadsför oljorna. I somliga fall har man helt enkelt ändrat i texten och skrivit att det är för utvärtes bruk och i andra fall är man tydlig med att man kringgår den svenska lagstiftningen genom att sända produkterna från andra länder, där lagstiftningen ser annorlunda ut, som exempelvis Nederländerna.

iStock. José Antonio Luque Olmedo

Det finns även CBD i mat och dryck. Dessa produkter är förbjudna i Sverige och finns med på EU:s lista över så kallad "novel food". Det betyder att de först måste godkännas av den Europeiska myndigheten för livsmedels-säkerhet, EFSA, innan de får säljas inom EU. EFSA har dock sagt att det just nu (2024) saknas tillräcklig forskning kring CBD. Det finns exempelvis studier som visar på negativa effekter på mäns reproduktion och på användning under graviditet och i väntan på tillräckliga underlag är ät- och drickbara produkter med CBD inte godkända av EU.

Så vad gäller för CBD i kosmetika och skönhetsvård? Ja, även där pågår en utredning på EU-nivå där man gör en översyn av forskningen kring säkerheten. I avvaktan på denna får dock produkterna säljas.

Pixabay. Erik Hinterland

NYA PSYKOAKTIVA SUBSTANSER – ELLER "LAGLIG CANNABIS"

Ibland hör man talas om så kallad "laglig cannabis". I det fallet handlar det ofta om cannabinoidbaserade produkter som faller under benämningen NPS, nya psykoaktiva substanser. Här finns även nya produkter baserade på exempelvis opioider eller bensodiazepiner.

Produkterna säljs idag öppet i form av kapslar, godis och behållare för vejpning hos lokala tobakshandlare och nätbutiker. Idag finns en mängd opioider, stimulantia och hallucinogener som designats för att på olika sätt berusa – och samtidigt undgå narkotikaklassificering. Små förändringar i den kemiska strukturen gör att varje ny substans måste utredas och klassificeras av Folkhälsomyndigheten och beslutas om av regeringen innan de blir narkotikaklassade och förbjudna att sälja och använda. Det blir därmed ett glapp på några månader då produkterna hinner säljas öppet. Utvecklingen av nya produkter pågår dock ständigt och genom att förändra en liten komponent kan nya preparat lanseras. När cannabinoiden HHC narkotikaklassades sommaren 2023 kom istället HHCO och THCP och när dessa förbjöds i januari 2024 lanserades THCH och THCDJ. Och så fortsätter det.

En vanlig produkt bland handlarna är de behållare med vätska som används för vejpning. Här vet vi att vejpning av tobak idag är vanligt bland ungdomar och inte minst bland tjejer. Tobaken är långt ifrån ofarlig, men är det rusgivande cannabinoider i behållaren är effekten och risken för skadeverkningar än högre. Många av produkterna säljs med förpackningar utformade för unga, i rosa och pastellfärgade emballage och med namn som "Berry gelato", "Mango Kush" och "Fresh strawberry"⁴¹. Ofta marknadsförs produkterna som "laglig cannabis", vilket kan normalisera användning av cannabis hos nya målgrupper. Strategin känns igen från det vita snuset eller alkohölsken, då den en gång i tiden introducerades för att nå målgruppen tjejer och unga kvinnor.

VAD ÄR PROBLEMET?

Att cannabisanvändning kan leda till både akuta och långsiktiga skador känner vi väl till, men användning ger mer än fysiska skador. De kognitiva förmågor som kan påverkas spiller också över på möjligheten att klara skola och jobb och på relationerna till familj och vänner.

Användningen av cannabis i befolkningen är som högst bland ungdomar och unga vuxna, vilket är samma period av livet som man studerar, kommer ut i yrkeslivet och kanske träffar sin första partner eller skaffar barn. Det är en tid då mycket i livet händer som kan vara både kravfyllt och utmanande – och användning av olika substanser kan bli ett sätt att hantera livet – men också göra livet svårare att hantera.

Men vad är då problemet med de produkter som inte är klassade som narkotika eller ens är rusgivande? Ja, om hälsokost, skönhetsvård, kosmetika och mat och dryck med CBD är hälsofarligt eller inte är under utredning, men oavsett vad svaren blir är frågan om produkternas normerande effekt kanske den som är mest intressant att diskutera.

Precis som i exemplet USA, där tjejer och kvinnor väljer att börja med cannabisprodukter för utvärtes bruk innan de använder de som är rusgivande, är produktutvecklingen av allt från kläder, muggar och doftljus

till oljor, hudkrämer och smink ett sätt att introducera cannabis i tjejers och kvinnors liv och vardag. Att koppla cannabis till hälsa. Det påverkar ungas, men också vuxnas attityder till cannabis. Vuxna som behöver kunna se den breda problematik som kan följa med cannabisanvändning.

Att fundera på

- Tycker du att skadeverkningarna av cannabis lyfts fram i den svenska debatten om cannabis? Om inte, hur kan de lyftas och spridas bättre?

SAMMANFATTNING

Det finns många anledningar till att hålla nere konsumtionen av cannabis bland befolkningen i stort, men inte minst bland unga. För att göra det krävs att vi arbetar förebyggande, både för att minska tillgängligheten – genom tydlig lagstiftning och tillsyn – men också med insatser för att få fler ungdomar att avstå från att testa cannabis och ge stöd till dem som använder eller utvecklat ett beroende. Då unga tjejers användning av olika substanser idag ligger på högre eller samma nivå som killarnas måste vi bli bättre på att upptäcka tjejers användning.

Vi behöver öka vår kunskap och medvetenhet om tjejers riskfaktorer och vilka uttryck de kan ta sig och stärka de insatser vi gör på både generell, grupp-, och individnivå för att fånga upp tjejerna tidigare.

Vi behöver också vara medvetna om de ekonomiska drivkrafter som finns inom olika beroendeindustrier, där tjejer och unga kvinnor är viktiga målgrupper. Och förstå att cannabisindustrin idag har en legal plattform i de länder som legaliserat, varifrån produktutveckling och marknadsföring når tjejer och ungdomar även i Sverige och Europa.

En medvetenhet som börjar med vår egen kunskap och trygghet i frågorna.

Rapporten är skriven av Sara Heine och ges ut av Narkotikafri Skola som är en del av Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle.

FOTNOTER

- 1 Uppdrag Psykisk Ohälsa. Fakta om cannabis för dig som beslutsfattare. <https://www.uppdragpsykiskhalsa.se/wp-content/uploads/2023/06/Fakta-om-cannabis-for-dig-som-beslutsfattare-230403-1.pdf>
  - 2 Centralförbundet för Alkohol- och Narkotikaupplysning. CAN:s nationella skolundersökning 2023. <https://www.can.se/app/uploads/2023/12/can-rapport-223-cans-nationella-skolundersokning-2023.pdf>
  - 3 NBV:s YouTube. Leijonmarck, Erik. Droghandboken: Om det händer. <https://www.youtube.com/watch?v=gvuq-NgGsLU>
  - 4 Folkhälsomyndigheten. Den svenska narkotikasituationen 2023. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/d/den-svenska-narkotikasituationen-2023/>
  - 5 Folkhälsomyndigheten. Unga som använder e-cigaretter har ökad risk för alkohol- och cannabisanvändning. https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/u/unga-som-anvander-e-cigaretter-har-okad-risk-for-alkohol-och-cannabisanvandning/?link_id=98efb985-2f21-40ea-a79c-88e6fc3760db
  - 6 Drugsmart. <https://www.drugsmart.se/kunskap/cannabis>
  - 7 Greaves, Lorraine och Natalie Hemsing. Sex and Gender Interactions on the Use and Impact of Recreational Cannabis. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2016. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7014129/pdf/ijerph-17-00509.pdf>
  - 8 Drugsmart. <https://www.drugsmart.se/kunskap/cannabis>
  - 9 Gripe, Isabella. Cannabis use in adolescence: studies of trends, correlates and adverse mental health consequences. Karolinska Institutet. 2024. https://openarchive.ki.se/articles/thesis/Cannabis_use_in_adolescence_studies_of_trends_correlates_and_adverse_mental_health_consequences/26900524?file=48941989
  - 10 Gripe, Isabella, Hilde Pape och Thor Norström. Associations Between Cannabis Use and Mental Distress in Young People: A Longitudinal Study. Journal of Adolescent Health 74 (2024) 479e486. 2023. <https://www.jahonline.org/action/showPdf?pii=S1054-139X%2823%2900507-4>
  - 11 Greaves, Lorraine och Natalie Hemsing. Sex and Gender Interactions on the Use and Impact of Recreational Cannabis. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2016. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7014129/pdf/ijerph-17-00509.pdf>
  - 12 Greaves, Lorraine och Natalie Hemsing. Sex and Gender Interactions on the Use and Impact of Recreational Cannabis. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2016. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7014129/pdf/ijerph-17-00509.pdf>
  - 13 Danielsson, Anna-Karin, Andreas Lundin, Peter Allebeck och Emile Agardh. Addictive Behaviors Volume 59, August 2016, Pages 18-23. Science Direct. Cannabis use and psychological distress: An 8-year prospective population-based study among Swedish men and women <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0306460316301071>
  - 14 Hayatbakhsh MR, Najman JM, Jamrozik K, Mamun AA, Alati R, Bor W. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. Cannabis and anxiety and depression in young adults: a large prospective study. 2007 Mar;46(3):408-417. doi: 10.1097/chi.0b013e31802dc54d. PMID: 17314727. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17314727/>
-

- 15 Greaves, Lorraine och Natalie Hemsing. Sex and Gender Interactions on the Use and Impact of Recreational Cannabis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2016. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7014129/pdf/ijerph-17-00509.pdf>
- 16 Greaves, Lorraine och Natalie Hemsing. Sex and Gender Interactions on the Use and Impact of Recreational Cannabis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2016. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7014129/pdf/ijerph-17-00509.pdf>
- 17 Socialstyrelsen. Lägesbild 2023: Uppföljning av ANDTS-strategins mål avseende vård och omsorg. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2023-3-8466.pdf>
- 18 Greaves, Lorraine och Natalie Hemsing. Sex and Gender Interactions on the Use and Impact of Recreational Cannabis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2016. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7014129/pdf/ijerph-17-00509.pdf>
- 19 Arnell, Linda, Maria Moberg och Maria Andersson Vogel. Forskningsöversikt flickor och unga kvinnor i kriminella gäng. Barnombudsmannen. 2022. <https://www.barnombudsmannen.se/stallningstaganden/publikationer/forskningsoversikt-flickor-och-unga-kvinnor-i-kriminella-gang/>
- 20 Greaves, Lorraine och Natalie Hemsing. Sex and Gender Interactions on the Use and Impact of Recreational Cannabis. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2016. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7014129/pdf/ijerph-17-00509.pdf>
- 21 UR Play. Allt om knark. 2024. <https://urplay.se/program/237194-allt-om-knark-kroppen-och-hjarnan>
- 22 Folkhälsomyndigheten. Kunskapsläget om cannabis och folkhälsa. 2023. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/k/kunskapslaget-om-cannabis-och-folkhalsa-i-korthet/>
- 23 Thor, Siri och Ulf Guttormsson. När huvudet bultar och magen värker. *CAN*. 2020. https://www.can.se/app/uploads/2020/01/can-fokusrapport_01-nar-huvudet-bultar-och-magen-varker.pdf
- 24 Chan O, Daudi A, Ji D, Wang M, Steen JP, Parnian P, Li C, Xiong A, Zhang W, Lopes LC, MacKillop J, Busse JW, Wang L. Cannabis Use During Adolescence and Young Adulthood and Academic Achievement: A Systematic Review and Meta-Analysis. *JAMA Pediatr*. 2024 Oct 7:e243674. doi: 10.1001/jamapediatrics.2024.3674. Epub ahead of print. PMID: 39374005; PMCID: PMC11459363. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/39374005/>
- 25 Gullberg, Mattias. Tjejer och cannabis Mattias Gullberg – eller en oväntat lång semester! Trestad 2. 2015. Majornas tryckeri. https://goteborg.se/wps/wcm/connect/9707994c-4e63-4421-b30d-e44deb75d13f/BEHtjejer_och_cannabis_webb.pdf?MOD=AJPERES
- 26 Narkopodden. Tjejer och cannabis. 2020. <https://podme.com/se/narkopodden/1254279>
- 27 Tobacco free kids. A lifetime of damage. How Big Tobacco's predatory marketing harms the health of women and girls. 2021. https://assets.tobaccofreekids.org/press_office/2021/womens-report.pdf
- 28 Centralförbundet för Alkohol- och Narkotikaupplysning. CAN:s nationella skolundersökning 2023. <https://www.can.se/app/uploads/2023/12/can-rapport-223-cans-nationella-skolundersokning-2023.pdf>
- 29 Tobaksfakta. Genusperspektivet: kvinnor drabbas hårdare av tobaksbrukets konsekvenser. 2019. <https://tobaksfakta.se/faktasidor/genusperspektivet-tobaksbrukets-konsekvenser/>
- 30 The Brightfield Team. How to Use Consumer Insights for Higher Cannabis Marketing Returns. 2022. <https://blog.brightfieldgroup.com/cannabis-consumer-insights>
-

- 31 Popken, Ben. The future of cannabis is female: Gen Z women are fastest-growing consumers of legal weed. NBC News. 2021. <https://www.nbcnews.com/business/business-news/future-cannabis-female-gen-z-women-are-fastest-growing-consumers-n1274253>
- 32 Popken, Ben. The future of cannabis is female: Gen Z women are fastest-growing consumers of legal weed. NBC News. 2021. <https://www.nbcnews.com/business/business-news/future-cannabis-female-gen-z-women-are-fastest-growing-consumers-n1274253>
- 33 Popken, Ben. The future of cannabis is female: Gen Z women are fastest-growing consumers of legal weed. NBC News. 2021. <https://www.nbcnews.com/business/business-news/future-cannabis-female-gen-z-women-are-fastest-growing-consumers-n1274253>
- 34 Digital utbildning för Dr Latisha Bader, psykolog och behandlingsrådgivare. Drug Free America Foundation.
- 35 https://www.bokus.com/bok/9781523502004/a-womans-guide-to-cannabis/?srsltid=Afm-BOopgO-GXxx1wGD8c13B6Cn_UCZQ-1F_oLIZn_b48vgYKudBg58rx
- 36 Carina Calvan, Bobby. Flavored cannabis marketing criticized for targeting children. PBS News. 2023. <https://www.pbs.org/newshour/economy/flavored-cannabis-marketing-criticized-for-targeting-children>
- 37 Cullen, Katherine. Protecting Youth From Cannabis Marketing. 2022. <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/the-truth-about-exercise-addiction/202212/protecting-youth-cannabis-marketing>
- 38 Whitehill JM, Trangenstein PJ, Jenkins MC, Jernigan DH, Moreno MA. Exposure to Cannabis Marketing in Social and Traditional Media and Past-Year Use Among Adolescents in States With Legal Retail Cannabis. J Adolesc Health. 2020 Feb;66(2):247-254. doi: 10.1016/j.jadohealth.2019.08.024. Epub 2019 Nov 8. PMID: 31708374; PMCID: PMC6980270. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6980270/>
- 39 Mantle. https://mantleskin.com/sv/collections/alla-produkter?gad_source=1&gclid=CjwKCAjwjsi4Bh-B5EiwAFAL0YEBaVRw6w_hgUjRnJlzX3LqV6tjjovFvbgzGluVXY2McSv8y9lc3LxoC9XUQAvD_BwE
- 40 Ett av flera exempel är Naturecan: <https://www.naturecan.se/collections/cbd-olja-vikt nedgang/pro-ducts/10-cbd-olja>
- 41 Ett av flera exempel är: Sumpans Godis. <https://sumpansgodis.se/butik/thch-vape-core-2-ml/> Nedladdat okt 2024.
-